

გლობალური ფინანსური კაპიტალი-ფინანსური რისკის წყარო

ეთერ მამაცაშვილი
სტუ. დოქტორანტი

რეზიუმე

განხილულია ფინანსური კაპიტალის ვირტუალური ფიქტიური ფენომენი, როგორც პროდუქტი ტოტალური ბაზრების ქსელის და კაპიტალის გლობალური ჰეგემონიისა. აღნიშნულია, რომ გლობალური ფინანსური კაპიტალი დიდი და არაკონტროლრებადი გახდა. გლობალური ფინანსური კაპიტალის მოძრაობა ქმნის სისტემურ ფინანსურ რისკებს.

შესწავლილია გლობალური ფინანსური კაპიტალი (გფკ), მოცემულია გლობალიზაციისა და ტექნოლოგიური, სოციალურ-ეკონომიკური თუ პოლიტიკური ცვლილებების ფონზე მისი თავისებურებებისა და სპეციფიკის შესახებ სხვადასხვა კონცეფციები, რამდენადაც მიმდინარე ეტაპზე გლობალური ფინანსური კაპიტალი გვევლინება ფინანსური რისკის ერთ-ერთ განმაპირობებელ და მაპროვოცირებელ ფაქტორად. ასევე განხილულია გფკ-მიერ შესრულებული ფუნქციები (სივრცული, ინტეგრაციის, ვირტუალიზაციის, ინსტიტუციონალური) და კაპიტალზე, როგორც შემოსავლის მომტან “ფასეულობაზე” მოქმედი ფინანსური რისკების სტრუქტურა უარყოფითი შედეგის მიღების სავარაუდო სცენარები.

საკვანძო სიტყვები: გლობალური ფინანსური კაპიტალი, ფინანსური რისკი, ფინანსური კაპიტალი, დეფოლტი, გლობალური ეკონომიკა.

შესავალი

როგორი უცნაურიც არ უნდა იყოს, გლობალური ფინანსური კაპიტალის კონცეფციამ აქამდე ვერ ჰპოვა ეკონომისტების კვლევებში ღრმა თეორიული გაგება. ფინანსური გლობალიზაციის, ფინანსური ეკონომიკის, გლობალური ფინანსური ბაზრების პრობლემები შესწავლილია მრავალი მკვლევარის მიერ და მრავალმხრივ ვლინდება მრავალრიცხოვან შრომებში. ხოლო გვც ფინანსურ სფეროში ყველა პროცესის ძირითადმა ელემენტმა, ვერ ჰპოვა ასახვა ეკონომიკურ ლიტერატურაში. იმავდროულად, ბოლო ათწლეულების გამოკვლევამ გვიჩვენა, ფინანსური ბაზრების, ფინანსური აქტივების უპრეცედენტო ზრდა, გლობალური ფინანსური კაპიტალის შეუზღუდავი და სუსტად რეგულირებადი ძალაუფლება. ამ ძალაუფლებას არ შეუძლია ჩაახშოს არა მხოლოდ მთელი ეროვნული ბაზრები და სუვერენული ქვეყნების ეკონომიკა, არამედ გლობალური ფინანსური სისტემის განადგურება სისტემური ფინანსური რისკების რეალიზაციის გზით.

ზოგიერთმა ეკონომიკის მკვლევარმა, გამოიკვლია რა ფინანსური კაპიტალის ვირტუალური ფიქტიური ფენომენი, როგორც პროდუქტი გლობალური ბაზრების ქსელის და კაპიტალის გლობალური ჰეგემონიისა, ვირტუალური ეკონომიკის და ფინანსური გლობალიზაციის პირობებში, უნოდებენ მას და შესაბამისად მთელ გლობალურ ფინანსურ სისტემას სტიქიურს, სუსტად რეგულირებად „შავ ყუთს“. გლობალური ფინანსური კაპიტალი იმდენად დიდი გახდა, რომ არაკონტროლრებადია. გლობალური ფინანსური კაპიტალის მოძრაობა ქმნის სისტემურ ფინანსურ რისკებს.

ისინი **გლობალურ საფინანსო კაპიტალს** განსაზღვრავენ, როგორც ფინანსური კაპიტალის ყველაზე მაღალი ფორმას, რომელიც წარმოადგენს თავისუფლად მოძრავს მსოფლიო სამეურნეო სივრცეში, სუბიექტურად გამოხატულია საფონდო (განთავსებული ფასიან ქაღალდებში) ფულადი კაპიტალიც, რომელსაც შეუძლია ეფექტიანად გამოიყენოს მსხვილი ეკონომიკური სტრუქტურების ორგანიზაციული საორგანიზაციო კვ-

ლავნარმოების პოტენციალი, მათი კონკრეტული პროცედურები, ტექნოლოგიები და მართვის სისტემები, აპარატურა და პროგრამული უზრუნველყოფა, კონკრეტული ურთიერთობების ფორმები, რაც მას აძლევს შესაძლებლობას სისტემატურად მიიღოს მისთვის დამახასიათებელი შემოსავალი - ფინანსური ქირა, გადახდა ცვლილებების შედეგებისთვის.

გვკ - ის კონცეფციის გათვალისწინებით, ყურადღება უნდა მიექცეს იმ ფაქტს, რომ გლობალიზაციის ნებისმიერი ობიექტის, სუბიექტის ან ფენომენის მიმართ “გლობალური” ტრადიციული განმარტება ნიშნავს იმ ქვეყნების, ყოვლისმომცველ მასშტაბურობას, ტერიტორიებს, ანუ საერთო პლანეტარულ გავრცელებას. თუმცა, მიზანშეწონილია აქცენტი გავაკეთოთ გვკ -ის ანალიზზე, არა იმდენად საზღვრის მობილობაზე, რამდენადაც მის გლობალურ გავლენაზე მსოფლიო ეკონომიკის, პოლიტიკის, თითქმის ყველა გამოწვევის გარეშე, ცხოვრების ყველა სფეროში. უფრო მეტიც, უფრო გონივრული იქნება მისი გლობალურობაზე საუბარი, როგორც სამყაროს განვითარების თანამედროვე და სტრატეგიული ვექტორების საყოველთაო გავლენის პოტენციალზე. გავლენა შეიძლება იყოს დადებითი (კონსტრუქციული, განვითარებადი) ან უარყოფითი (დამანგრეველი, საშიში) რაც დამოკიდებულია მრავალ ფაქტორზე.

გვკ ქმნის ახალ სამუშაო ადგილებს, უზრუნველყოფს წარმოების მონაწილეთა, ოპერაციების, გარიგებების შემოსავალს, სტიმულირებას უკეთებს ინოვაციური ფინანსური ტექნოლოგიების, ინსტრუმენტების განვითარებას, ამის საფუძველზე ქმნის ბაზრის ახალ სეგმენტებს და ფინანსური ინსტიტუტების სახეებს, აძლიერებს საბაზარო ურთიერთკავშირს, ურთიერთდამოკიდებულებას.

გვკ საფრთხეს უქმნის საფინანსო სისტემების მთლიანობას, კონცენტრირებულია ერთ ხელში და ახდენს ბაზრის მონოპოლიზაციას, ხელს უწყობს ჭარბ ეკონომიკას და სპეკულაციურ სეგმენტებს ქმნის, ემსახურება ჩრდილოვანი ეკონომიკისა და არაკეთილსინდისიერი ეკონომიკური სუბიექტების არალეგიტიმურ საქმიანობას, ინიცირებას უკეთებს სისტემურ ფინანსურ რისკებს.

როგორ განვსაზღვროთ გფკ? მიზანშეწონილია გადმოვცეთ ამ ცნების რამდენიმე განმარტება.

გფკ - წარმოადგენს გლობალურ ეკონომიკაში დაგროვილი ფულადი სახსრების ერთობლიობის ღირებულებას და მოაქვს მათი მფლობელისადმი შემოსავლები სამმართველო საქმიანობის შედეგად, რომელსაც ახორციელებენ თავად მფლობელები ან მესამე პირები (რწმუნებულები, მმართველები).

გფკ არის ფინანსური კონგლომერატების კაპიტალი, რომელიც მიეკუთვნება სისტემურად მნიშვნელოვანი გლობალური საფინანსო ინსტიტუტების კატეგორიას. მათი სია შედგენილია და განახლდება ყოველწლიურად საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ერთობლივ ფორუმზე.

თუ ადრე ფინანსური კაპიტალის ფუნქციები ითვლებოდა ღირებულების შექმნა, დაგროვება, სამუშაო ადგილების უზრუნველყოფა, მაშინ თანამედროვე პირობებში ასრულებს შემდეგ ფუნქციებს.

1. სისტემური ფინანსური რისკების აღმოჩენის/გამოვლენის ფუნქცია.

2. სივრცული ფუნქცია. გლობალური ფინანსური კაპიტალი მართავს ეკონომიკური, სოციალური (ინსტიტუციონალური და სოციალურ-კულტურული) ტერიტორიალური განვითარების პროცესებს, შეუძლია ეროვნული და გლობალური სივრცის ცენტრის პერიფერიული სტრუქტურის შექმნა, რაც აძლიერებს სიმდიდრის განაწილების ასიმეტრიას მსოფლიოს ნაწილებს შორის, რეგიონულ ჯგუფებსა და ცალკეულ სახელმწიფოებს შორის. გლობალური ეკონომიკის ან მსხვილ ეკონომიკურ სივრცეში შესვლა პერიფერიის უფლებით ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკას აყენებს მკაცრი გლობალური კონკურენციის პირობებში, იწვევს გლობალური ფინანსური კაპიტალის აქტიური შეღწევას მათში და დიდ ეკონომიკურ სტრუქტურებში ქსელში ჩართვას, რომელიც ქსელური სახით მოიცავს სივრცეს.

3. ინტეგრაციის ფუნქცია. თუ ადრე ფინანსური კაპიტალი საშუალებას იძლეოდა ჩამოყალიბებულიყო საფინანსო ბაზრის ახალი სეგმენტები ინოვაციური ფინანსური ინსტრუმენტების

მეშვეობით, ღეს სეგმენტებს შორის საზღვრები ნაშლილია, სახეზეა კონვერგენციის ეფექტი, ანუ ბაზრების ურთიერთშეღწევა, ინსტრუმენტების კონსოლიდაცია.

4. ვირტუალიზაციის ფუნქცია. იგი ითვალისწინებს რეალურ ეკონომიკურ მატერიალურ ბაზის მონყევტას, დომინირებს კაპიტალისა და მისი პარამეტრების შესახებ ინფორმაციის ელექტრონული მატარებლები, ელექტრონული ფინანსური ბაზრების ფუნქციონირება.

5. ინსტიტუციონალური ფუნქცია უკავშირდება ადმინისტრირების ახალი გლობალური საფინანსო ინსტიტუტების ფორმირებას, რომელთაც შეუძლიათ მართონ გფვ, ასევე გლობალური ფინანსური რეგულირების ნაციონალურ სტრუქტურები.

კაპიტალზე, როგორც შემოსავლის მომტან “ ფასეულობაზე” მოქმედი რისკები

რისკი (საფრთხე)	რისკის მოქმედების შედეგი
ინფლაცია	კაპიტალის გაუფასურება, ანუ ღირებულების დანაკარგი
აქტივების შემოსავლიანობის შემცირება. სადაა დაბანდებული კაპიტალი	კაპიტალის მიერ მოტანილი შემოსავლის ნაწილის დაკარგვა
საქმიანი პარტნიორების ოპორტუნიტული ქცევა	კაპიტალის ამოღება თაღლითური დანაშაულებრივი გზით
კანონმდებლობის ცვლილება (საგადასახადო, პოლიტიკური და ა.შ.) ამ ქვეყანაში	კაპიტალის (ნაწილობრივი) დანაკარგები
საწარმოს გაკოტრება ან დეფოლტი (სხვა ქვეყანაში), სადაც დაბანდებულია კაპიტალი	კაპიტალის (ნაწილობრივი ან სრული) დანაკარგები
კაპიტალის არაეფექტური მართვა (მენეჯმენტის დაბალი დონე)	კაპიტალის მიერ მოტანილი შემოსავლის ნაწილის დაკარგვა კაპიტალის (ნაწილობრივი ან სრული) დანაკარგები

დასკვნა

გლობალური ფინანსური კაპიტალი და მისი მოძრაობა ქმნის რისკებს. რისკი არის კაპიტალის ფუნქცია, ანუ რისკი არის კაპიტალის წარმოებული. განვიხილავთ რა ფულის (საფინანსო) კაპიტალს ფულადი ფულის ფორმით, რომლითაც გადაადგილდებიან შერჩეული ტრანეკტორიებით საიმედო, მომგებიანი, დაბალ რისკის განთავსების ძებნაში მთელს მსოფლიოში, ჩვენ ერთდროულად ვსაუბრობთ იმ რისკებზე, რომლებიც მუდმივად თან ახლავს ამ პროცესს. თუ ავიღებთ ათვლის წერტილად ბოლო კრიტერიუმს, მაშინ მართებული იქნება განვიხილოთ რისკისადმი სხვადასხვა დამოკიდებულება.

ამდენად, ინვესტიციის განხორციელებისას, ინვესტორი ფიქრობს, პირველ რიგში, რისკის მინიმიზაციის შესახებ. სპეკულანტი ითვლის რისკს და მოთამაშე მზად არის ნებისმიერ რისკზე წასვლისა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. <http://www.mortylefkoe.com/tyler-tervooren-riskology/> გადამონმებულია 22.03.2019
2. <https://bpsandpieces.com/2017/12/19/twelve-books-everyone-in-finance-will-be-talking-about-in-2018/> გადამონმებულია 22.03.2019
3. <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/34716/1/978-5-7996-1522-2.pdf> გადამონმებულია 22.03.2019
4. www.iosco.org/joint_fo გადამონმებულია 22.03.2019.
5. <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-suschnosti-i-klassifikatsii-finansovyh-riskov-kompanii> გადამონმებულია 22.03.2019

GLOBAL FINANCIAL CAPITAL AS A SOURCE OF FINANCIAL RISK

Eter Mamacashvili

PHD Student

RESUME

The article discusses the virtual fictitious phenomenon of financial capital, as a product of total market network and capital global hegemony. In the conditions of virtual economy and financial globalization, the entire global financial system is called a disastrous, weakly regulated „black box”. It is noted that global financial capital has become so huge that it has become uncontrollable, global financial capital movement creates the systemic financial risks.

Global financial capital has been studied. There are various concepts about its peculiarity and specificity on the background of globalization and technological, socio-economic or political changes, as far as at the current stage, global financial capital presents one of the promising and provocative factors of financial risk. The functions performed by the global financial capital are also discussed (Spatial, integration, virtualization, institutional) and financial risks structure, operating on capital, as the „Value” of income, the expected scenario of receiving negative results.

Key words: Global financial capital, Financial risk, Financial capital, Default, Global Economy.